herpy

GEKKOER

Réunion Island day gecko

Phelsuma borbonica

Phelsuma borbonica er en middels stor, blågrønn daggekko fra Réunion i Det indiske hav; en underart lever på Agaléga. Den er rødbrunt marmorert på rygg og hale, trives i fuktige, solrike skogkanter og er truet i naturen. Den må ha et høyt, varmt og velplantet terrarium med UVB-lys, og det finnes bare lite kunnskap om pasningen.

Familie: Gekkonidae Tidligere navn: *Phelsuma cepediana borbonica; Phelsuma agalegae*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**13-16 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Varmeplass	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt, nektar og ferdigfôr**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**1-4**
Inkubasjon	**60-90 dager** ved 26-28 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Phelsuma borbonica er en middels stor daggekko der hannen blir 15-16 cm og hunnen sjelden over 13 cm, begge målt inkludert hale. Grunnfargen er blågrønn til mørkegrønn. Hodet er gulaktig og fint spettet med brunt, og på rygg og hale ligger brune eller teglrøde flekker som danner et nett av tverrbånd. De røde flekkene på hode og hals er mindre og tettere enn de på ryggen. Buksiden er gulaktig med brun marmorering.

Fargen varierer fra bestand til bestand. Noen dyr har et blått punkt på halsen, og de bestandene som lever helt nede ved kysten, har et brunt tegn på hodet som ikke sees hos dyr fra høylandet. Artens bestander er genetisk sterkt adskilt fra hverandre, og utvekslingen av dyr mellom dem har historisk vært lav.

Det regnes med tre underarter: *P. b. borbonica* fra den nordlige delen av Réunion, *P. b. mater* fra den østlige delen og *P. b. agalegae* fra øygruppen Agaléga. Artsnavnet henviser til Bourbon, som Réunion tidligere het. Arten ble beskrevet i 1966 av Robert Mertens som underart av *Phelsuma cepediana*. Sammen med *Phelsuma inexpectata* er den en av de eneste opprinnelige krypdyrartene som fortsatt lever på øya.

P. borbonica er nervøs og flykter raskt når den blir forstyrret. Samtidig er den svært lysglad og ligger ofte og varmer seg i solen. Som andre daggekkoer har den ingen bevegelige øyelokk. Arten er sjelden i handelen.

Utbredelse og leveområde

Phelsuma borbonica finnes naturlig på Réunion i Det indiske hav. Nominatformen *P. b. borbonica* lever i den nordlige og østlige delen av øya, typisk i høylandet over Saint-Denis og Sainte-Rose, hvor typelokaliteten Le Brûlé ligger. *P. b. mater* finnes lengre mot sørøst, blant annet i skogene rundt Basse Vallée. En liten bestand er kjent helt nede ved kysten ved Bois Blanc.

Underarten *P. b. agalegae* finnes på Agaléga, en liten øygruppe nord for Mauritius, med typelokalitet på Agaléga. Fra selve Mauritius er arten ikke kjent.

Kartet viser Réunion. Utbredelsesområdet er svært lite, og arten er vurdert som truet, blant annet fordi leveområdet har skrumpet, og fordi den innførte *Phelsuma laticauda* nå lever nesten overalt på øya.

> **Naturlig utbredelse:** Réunion og Mauritius.

LEVEOMRÅDE

Phelsuma borbonica lever i lysåpen, fuktig skog og skogkanter på vulkanøya Réunion. Den finnes i naturlig skog opp til betydelig høyde, men også i ødelagt skog og i hager der det vokser frukttrær, særlig bananer. Dyrene ferdes på stammer og blader, og den kystnære bestanden bruker skruepalmer (*Pandanus*) som skjul og fødested.

Klimaet er varmt og fuktig. I dagtimene ligger temperaturen på 25-30 °C, og om natten faller den til omtrent 20 °C. Luftfuktigheten svinger mellom 50 og 80 % i løpet av døgnet.

Arten spiser små insekter, edderkopper og andre små virvelløse dyr. Den slikker dessuten nektar fra blomster og saft og fruktkjøtt fra modne frukter. På den måten pollinerer den en rekke av øyas planter, blant andre den endemiske *Trochetia granulata*.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om pasningen av *Phelsuma borbonica*. Veiledningen bygger på klimaet i leveområdet og på de bedre kjente daggekkoene, særlig *Phelsuma laticauda*, som lever på samme øy. Den nært beslektede *Phelsuma cepediana* fra Mauritius har lignende krav.

Ett enkelt dyr må ha et terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm (lengde × bredde × høyde). Et par må ha minst 60 × 45 × 90 cm, slik at dyrene kan gå hver sin vei. Høyden betyr mer enn bunnarealet, fordi arten lever på stammer og blader.

Innred med levende planter med brede blader, korkbark, bambus og greiner i flere høyder og retninger. Bunnen må kunne holde fuktighet og bære plantene, for eksempel en blanding av jord og kokosfibre. Et bioaktivt oppsett med spretthaler og skrukketroll holder bunnen ren. Terrariet må ha god ventilasjon, ellers blir luften stillestående, og det oppstår mugg. Tett sprekker der et lite dyr kan bli sittende fast, og hold terrariet mørkt om natten.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Phelsuma borbonica må ha 25-28 °C i terrariet om dagen. Under en spotlampe skal det være et varmt sted på 30-32 °C, slik at dyret kan ligge og varme seg i solen. Om natten skal temperaturen falle til 20-22 °C.

Sørg for at dyret kan trekke seg bort fra varmen og ned i et kjøligere område. Varmelampen må ikke varme opp hele terrariet, og en termostat eller dimmer på lampen gir et jevnt klima. Mål med et digitalt termometer både ved varmestedet og nederst i terrariet.

Et dyr som sitter tett på varmekilden med åpen munn, har det for varmt. Et dyr som sitter sammenkrøpet og passivt, kan ha det for kaldt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten i terrariet til *Phelsuma borbonica* skal ligge på 60-80 %, med høyest verdi om natten og etter spraying og et litt lavere nivå utover dagen. Det tilsvarer utslaget i naturen, hvor luftfuktigheten skifter mellom 50 og 80 % i løpet av døgnet. Et digitalt hygrometer viser om nivået holder.

Spray terrariet hver morgen, slik at det dannes dugg på blader, ruter og innredning, for gekkoen drikker dråpene. Gjenta gjerne om kvelden. Et sprayanlegg eller regnanlegg gjør det lettere å holde nivået. En lav vannskål kan stå som ekstra tilbud, men den erstatter ikke sprayingen.

Levende planter hjelper med å holde luftfuktigheten stabil. Konstant våte forhold gir derimot mugg og hudproblemer, så terrariet må tørke litt opp mellom sprayingene.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Phelsuma borbonica er dagaktiv og svært lysglad og trenger kraftig, naturlig lys. Bruk et UVB-rør i styrke 5,0, for eksempel et T5-rør, montert over den ene halvdelen av terrariet, slik at dyret kan velge mellom lys og skygge. Arten lever i åpne skogkanter og soler seg, så den hører til Ferguson-sone 2.

Et dagslysrør i fullt spektrum og en liten halogenspot som varmested gjør fargene tydelige. Bytt UVB-røret etter produsentens anvisning, og plasser lampen slik at dyret ikke kan sitte tett inntil den.

Ha lyset på omtrent 12-14 timer om sommeren og 10-11 timer om vinteren, gjerne styrt av en av-på-timer. Bruk ikke nattlys.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Phelsuma borbonica spiser insekter, nektar og modent fruktkjøtt. I fangenskap trives den på en blanding av ferdigfôr til daggekkoer og levende fôrinsekter. Ferdigfôret røres opp til en tykk grøt og serveres i en liten skål som monteres høyt oppe, fordi dyret er trelevende. Fruktpuré uten tilsatt sukker kan blandes i.

Gi levende insekter flere ganger i uken. Sirisser i en størrelse som tilsvarer avstanden mellom gekkoens øyne, bananfluer, små kakerlakker og larver av svart soldatflue er gode som basis. Voksmøllarver, smørorm og hornorm er godbiter som bare skal gis av og til. Fôrdyrene må selv ha fått godt fôr før de gis videre.

Pudre insektene med kalk. Gi også et multivitamin og kalk med D3 en gang i uken, selv der det er UVB. Gi ikke mer enn det som står på pakken, for overdosering er et problem hos små krypdyr. Hunner som legger egg, må ha rikelig med kalk, slik at ungene får nok næring i egget.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Phelsuma borbonica er nervøs og tilbøyelig til å flykte. Dyret bør ikke håndteres, men betraktes. Flukt i panikk kan få det til å miste halen, og halen vokser ikke ut igjen i samme form. Gi nyinnkjøpte dyr tid til å falle til, og plasser terrariet rolig, bort fra gjennomgang og høye lyder.

Som andre daggekkoer er arten territorial. Hold den alene eller som et par, aldri to hanner sammen. Et par må ha et romslig, tett beplantet terrarium med mange skjulesteder, slik at hunnen kan komme unna hannen. Grupper frarådes.

Sett et par sammen i et rent terrarium som ingen av dyrene har bodd i, slik at det er nøytralt område. Jakt, avvisning og angrep er tegn på aggresjon, og da må dyrene skilles med en gang. Ikke alle par kan holdes sammen.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hos *Phelsuma borbonica* er hannen tydelig størst: han blir 15-16 cm, mens hunnen sjelden når over 13 cm.

Alderen ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for arten. Hos *Phelsuma laticauda* kan dyrene yngle etter omtrent 9 måneder, men de bør først settes i avl når de er 12-14 måneder gamle, og det gjelder også for *P. borbonica*.

PARRING

Avl av *Phelsuma borbonica* i fangenskap er ikke beskrevet i detalj, så rådene følger de øvrige daggekkoene. I naturen begynner ynglesesongen om våren og fortsetter utover sommeren.

Sett hannen og hunnen sammen i et rent, nøytralt terrarium og hold nøye øye med dem. Nikking og hodevrikking er et godt tegn, mens jakt og angrep betyr at de må skilles. En kjøligere og kortere hvileperiode om vinteren, med noen få grader lavere temperatur og 10-11 timers lys, kan hjelpe hunnen til å samle krefter. Når dagene blir lengre og varmere igjen, begynner dyrene å yngle. Er hunnen undervektig eller syk, må paringen utsettes.

EGGLEGGING OG KULL

En hunn av *Phelsuma borbonica* legger egg parvis, to om gangen, og kan legge opptil fire par egg i løpet av en sesong. I naturen sitter eggene fastklistret til underlaget eller ligger skjult under bark og stein. Flere hunner kan dele eggleggingssted.

Gi hunnen et eggleggingsrør av bambus eller tette planter med store blader som hun kan klistre eggene til. Hun må ha rikelig med kalk og fôr mens hun legger, og fred til å legge. Eggene kan flyttes til en inkubator, men de må beholde sin opprinnelige retning. Voksne dyr kan spise nyklekte unger, så eggene bør flyttes.

Les mer: Inkubasjon av egg

INKUBASJON

Eggene av *Phelsuma borbonica* legges i en liten beholder med lufthull og et fuktig, men ikke vått, underlag av vermikulitt, perlitt eller sphagnum. Eggene må ikke rulle, og beholderen settes i en inkubator med stabil temperatur.

Ved omtrent 26 °C klekkes eggene etter to til tre måneder (60-90 dager), og høyere temperatur gir raskere utvikling. Hos daggekkoer påvirker inkubasjonstemperaturen kjønnet, så en stabil inkubator er viktig; grensene for *P. borbonica* er ikke kjent.

OPPDRETT AV UNGER

Ungenes størrelse ved klekkingen er ikke dokumentert. De må i et lite terrarium med planter, greiner og høy luftfuktighet. To unger kan gå sammen den første tiden, men de må skilles innen den første måneden, før de begynner å slåss.

Ungene lever av nyklekte sirisser, bananfluer og fruktpuré. Ernæringen er avgjørende, så fôrinsektene må selv være godt fôret, og alt fôr pudres med kalk og vitaminer. Gi fôr hver dag de første tre månedene. Mange unger dør de første dagene hvis moren ikke har fått nok næring til egget.

Helse og vanlige feil

Phelsuma borbonica har de samme svake punktene som andre daggekkoer:

- Aggresjon mellom dyr. Hunner og hanner kan bite hverandre alvorlig. Skill dyrene så snart det er uro.
- Mangel på kalk og D3-vitamin, som gir bløte bein og risting. Pudre insektene, og gi UVB.
- For lav luftfuktighet, som gir dehydrering og hudproblemer, eller for våte forhold uten ventilasjon, som gir mugg.
- Stress og tap av hale hos nervøse dyr som skremmes av bevegelse tett ved terrariet.
- Øyeskader hvis UVB-lampen sitter for tett på dyret.
- Fastklemming i sprekker i bakgrunn og innredning. Tett små hull.

Søk veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, slutter å spise eller sitter matt og slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.